

Google ला सर्च करा

गुरुमाऊली

Subscribe

इयत्ता - सहावी (9 ऑगस्ट) विषय - मराठी

Subscribe

शासनाच्या 45 दिवसांच्या ब्रीज कोर्ससोबत माझा अभ्यास PDF

शासनाच्या ब्रीज कोर्ससोबत क्षमता प्राप्त विद्यार्थ्यांसाठी चालू इयत्तेचा अभ्यासक्रम समाविष्ट

दिवस चाळीस :

गतवर्षीच्या क्षमता प्राप्त विद्यार्थ्यांसाठी चालू इयत्तेचा नियमित अभ्यासक्रम समाविष्ट.

टॅस्ट
सोडवा

✚ वाचा व समजून घ्या.

बाकी वीस रुपयांचं काय ?

आपण समजून घेऊया.

खाली दिलेल्या वाक्यांत अधोरेखित नामांच्या जागेवर योग्य सर्वनामे लिहा व वाचा.

समीरा गुणी मुलगी आहे. समीरा नेहमी हसतमुख असते. समीराला गोष्टी सांगायला आवडतात. समीराच्या गोष्टी सगळे मन लावून ऐकतात. समीराने खो-खो खेळात बक्षीस मिळवले आहे.

- सर्वनामाचे मुख्य चार प्रकार आहेत.
  १. पुरुषवाचक सर्वनाम
  २. संबंधी सर्वनाम
  ३. प्रश्नार्थक सर्वनाम
  ४. दर्शक सर्वनाम
- खालील संवाद वाचा. अधोरेखित केलेली सर्वनामे पाहा.

रसिका : दादा, तू मला बाजारात नेशील का ?

दादा : तुला बाजारात कशाला जायचे आहे ?

रसिका : मला रंगपेटी आणायची आहे.

दादा : आई आणि आत्याबरोबर जा.

रसिका : त्या लग्नाला जाणार आहेत.

दादा : मग ताईला घेऊन जा.

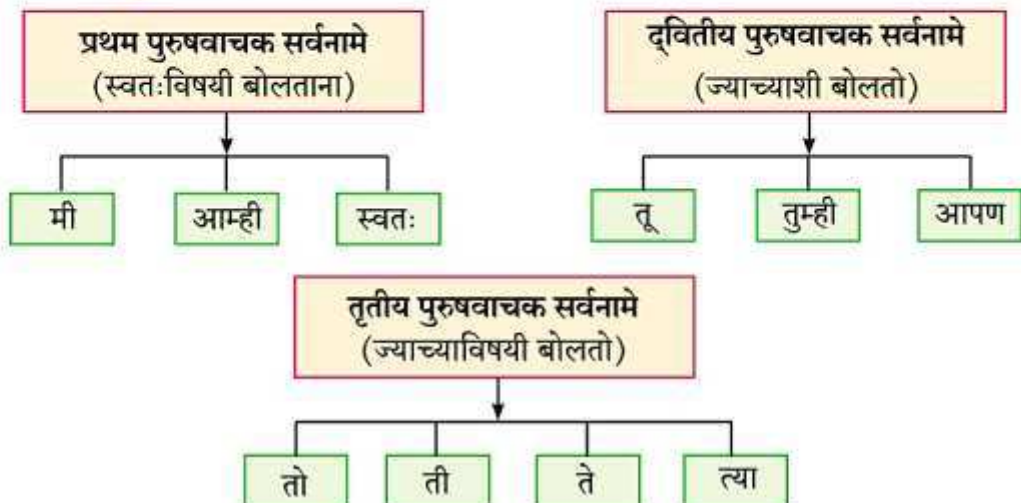
रसिका : ती मैत्रिणीकडे गेली आहे.

दादा : अगं, मी नाही येऊ शकत. आता माझे मित्र येतील. आम्हांला प्रकल्प करायचा आहे. ते येणार आहेत म्हटल्यावर त्यांना सोडून कसा येऊ ?

रसिका : ठीक आहे. बाबा म्हणाले आहेत, दादाला विचार. तो नाही आला, तर आपण जाऊ.

वरील संवादात तू, मला, तुला, त्या, ती, मी, माझे, आम्हांला, ते, त्यांना, तो, आपण ही सर्वनामे आली आहेत. ही सर्व पुरुषवाचक सर्वनामे आहेत.

- खालील आकृतीचे निरीक्षण करा.

✚ वाचा व सोडवा.

4

अपूर्णाकांवरिल क्रिया

टेस्ट
सोडवा

उदा. (2) वजाबाकी करा. $3\frac{2}{5} - 2\frac{1}{7}$

रीत I

$$\begin{aligned} 3\frac{2}{5} - 2\frac{1}{7} &= (3-2) + \left(\frac{2}{5} - \frac{1}{7}\right) \\ &= 1 + \frac{2 \times 7}{5 \times 7} - \frac{1 \times 5}{7 \times 5} \\ &= 1 + \frac{14}{35} - \frac{5}{35} \\ &= 1 + \frac{9}{35} = 1\frac{9}{35} \end{aligned}$$

रीत II

$$\begin{aligned} 3\frac{2}{5} - 2\frac{1}{7} &= \frac{17}{5} - \frac{15}{7} \\ &= \frac{17 \times 7}{5 \times 7} - \frac{15 \times 5}{7 \times 5} \\ &= \frac{119}{35} - \frac{75}{35} = \frac{119-75}{35} \\ &= \frac{44}{35} = 1\frac{9}{35} \end{aligned}$$

विचार करा.

$4\frac{1}{4} - 2\frac{1}{2}$ ही वजाबाकी कशी करावी ? ती वजाबाकी $[4 - 2 + \frac{1}{4} - \frac{1}{2}]$ अशी आहे का ?

सरावसंच 10

1. बेरीज करा.

(i) $6\frac{1}{3} + 2\frac{1}{3}$ (ii) $1\frac{1}{4} + 3\frac{1}{2}$ (iii) $5\frac{1}{5} + 2\frac{1}{7}$ (iv) $3\frac{1}{5} + 2\frac{1}{3}$

2. वजाबाकी करा.

(i) $3\frac{1}{3} - 1\frac{1}{4}$ (ii) $5\frac{1}{2} - 3\frac{1}{3}$ (iii) $7\frac{1}{8} - 6\frac{1}{10}$ (iv) $7\frac{1}{2} - 3\frac{1}{5}$

3. सोडवा.

- (1) सुयशने $2\frac{1}{2}$ किलोग्रॅम आणि आशिषने $3\frac{1}{2}$ किलोग्रॅम साखर आणली, तर दोघांनी मिळून किती साखर आणली ? साखरेचा भाव 32 रुपये प्रतिकिलो असेल, तर साखरेची एकूण किंमत किती ?
- (2) आराधनाने आपल्या परसबागेतील $\frac{2}{5}$ भागात बटाट्याची लागवड केली. $\frac{1}{3}$ भागात पालेभाज्यांची लागवड केली. उरलेल्या भागात वांग्याची लागवड केली, तर किती भागात वांग्याची लागवड केली ?
- (3) संदीपने एका रिकाम्या हौदात $\frac{4}{7}$ भाग इतके पाणी भरले. त्यानंतर त्या हौदात रमाकांतने $\frac{1}{4}$ भाग इतके पाणी भरले. उमेशने त्याच हौदाचा $\frac{3}{14}$ भाग पाणी बागेतील झाडांना दिले. हौदाची पूर्ण क्षमता 560 लीटरची असेल, तर हौदात किती लीटर पाणी शिल्लक असेल ?

Read and solve.

Example 2. Subtract. $3\frac{2}{5} - 2\frac{1}{7}$

Method I

$$\begin{aligned} 3\frac{2}{5} - 2\frac{1}{7} &= (3-2) + \left(\frac{2}{5} - \frac{1}{7}\right) \\ &= 1 + \frac{2 \times 7}{5 \times 7} - \frac{1 \times 5}{7 \times 5} \\ &= 1 + \frac{14}{35} - \frac{5}{35} \\ &= 1 + \frac{9}{35} = 1\frac{9}{35} \end{aligned}$$

Method II

$$\begin{aligned} 3\frac{2}{5} - 2\frac{1}{7} &= \frac{17}{5} - \frac{15}{7} \\ &= \frac{17 \times 7}{5 \times 7} - \frac{15 \times 5}{7 \times 5} \\ &= \frac{119}{35} - \frac{75}{35} = \frac{119 - 75}{35} \\ &= \frac{44}{35} = 1\frac{9}{35} \end{aligned}$$

Think about it.

How to do this subtraction : $4\frac{1}{4} - 2\frac{1}{2}$? Is it the same as $[4 - 2 + \frac{1}{4} - \frac{1}{2}]$?

Practice Set 10

1. Add.

(i) $6\frac{1}{3} + 2\frac{1}{3}$

(ii) $1\frac{1}{4} + 3\frac{1}{2}$

(iii) $5\frac{1}{5} + 2\frac{1}{7}$

(iv) $3\frac{1}{5} + 2\frac{1}{3}$

2. Subtract.

(i) $3\frac{1}{3} - 1\frac{1}{4}$

(ii) $5\frac{1}{2} - 3\frac{1}{3}$

(iii) $7\frac{1}{8} - 6\frac{1}{10}$

(iv) $7\frac{1}{2} - 3\frac{1}{5}$

3. Solve.

(1) Suyash bought $2\frac{1}{2}$ kg of sugar and Ashish bought $3\frac{1}{2}$ kg. How much sugar did they buy altogether? If sugar costs 32 rupees per kg, how much did they spend on the sugar they bought?

(2) Aradhana grows potatoes in $\frac{2}{5}$ part of her garden, greens in $\frac{1}{3}$ part and brinjals in the remaining part. On how much of her plot did she plant brinjals?

(3)* Sandeep filled water in $\frac{4}{7}$ of an empty tank. After that, Ramakant filled $\frac{1}{4}$ part more of the same tank. Then Umesh used $\frac{3}{14}$ part of the tank to water the garden. If the tank has a maximum capacity of 560 litres, how many litres of water will be left in the tank?

Read and understand.

Radhika : Why, everyone will enjoy a sugarcane treat !

Grandpa : Yes, you have understood the meaning of treat.

Gauri : Please continue, Grandpa, let's listen to the story. But tell me please, does it mean that they were going to steal from the farmer?

Shreya : Maybe, but let's listen to the story. Grandpa, let's please have the questions later.

POINTERS

1. Read the conversation aloud.

2. Group work

Form group of 4 or 5. One person tells/reads aloud a story or a poem or a passage. Others interrupt him/her politely, using any suitable expression from the box. The person speaking/reading should answer or explain without getting angry. If the person gets angry, someone else takes up the reading.

Sometimes you need to interrupt a person who is speaking to you. But you must do so politely. The expressions given below can be used to interrupt someone politely.

Interruptions	Responses
<p>☞ Pardon, ...</p> <p>☞ Excuse me, Sir / Madam / ...</p>	<p>☞ Yes?</p>
<p>☞ Can you /Could you repeat that, please?</p> <p>☞ Will you please say that again?</p>	<p>☞ Sure.</p> <p>☞ Certainly.</p>
<p>☞ Sorry, but I did not get the last word / sentence.</p>	<p>☞ Ok, I will repeat it.</p>
<p>☞ Could you please explain that?</p> <p>☞ Could you explain the meaning of .....?</p>	<p>☞ I will explain it afterwards.</p> <p>☞ Not now. Later on.</p>
<p>☞ Excuse me, can I ask something?</p>	<p>☞ Go ahead.</p>

पाठ वाचा व समजून घ्या.

केलेले चिंतन 'आरण्यक' ग्रंथांमध्ये मांडलेले आहे. यज्ञविधी पार पाडत असताना कोणत्याही प्रकारची चूक होऊ नये, याची खबरदारी यात घेतलेली दिसते.

उपनिषदे : 'उपनिषद्' म्हणजे गुरूजवळ बसून मिळवलेले ज्ञान. जन्म-मृत्यूसारख्या घटनांबद्दल अनेक प्रश्न आपल्या मनात येत असतात. त्या प्रश्नांची उत्तरे सहज मिळत नाहीत. अशा गहन प्रश्नांवर उपनिषदांमध्ये चर्चा केलेली आहे.

चार वेद, ब्राह्मणग्रंथ, आरण्यके आणि उपनिषदे रचण्यास सुमारे पंधराशे वर्षांचा कालावधी लागला. त्या कालावधीत वेदकालीन संस्कृतीत अनेक बदल होत गेले. त्या बदलांचा आणि वेदकालीन लोकजीवनाचा अभ्यास करण्यासाठी वैदिक वाङ्मय हे महत्त्वाचे साधन आहे.

४.२ कुटुंबव्यवस्था, दैनंदिन जीवन

वेदकाळात एकत्र कुटुंबपद्धती होती. कुटुंबातील कर्ता पुरुष घराचा प्रमुख म्हणजे 'गृहपती' असे. गृहपतीच्या परिवारात त्याचे वृद्ध मातापिता, त्याचे लहान भाऊ आणि त्या भावांचे परिवार, त्याची पत्नी आणि मुले, त्याच्या मुलांचे परिवार अशा सर्वांचा समावेश असे. ही कुटुंबव्यवस्था पुरुषप्रधान होती. सुरुवातीच्या काळात लोपामुद्रा, गार्गी, मैत्रेयी अशा काही विद्वान स्त्रियांचे उल्लेख वैदिक साहित्यात आढळतात. परंतु हळूहळू स्त्रियांवरील बंधने वाढत गेली. त्यांचे कुटुंबातील आणि समाजातील स्थान अधिकाधिक दुय्यम होत गेले.

वेदकाळातील घरे मातीची किंवा कुडाची असत. गवत किंवा वेलींचे जाडसर तट्टे विणून त्याच्यावर शेण-माती लिंपून तयार केलेली भिंत म्हणजे 'कूड'. या घरांच्या जमिनी शेणा-मातीने सारवलेल्या असत. घरासाठी 'गृह' किंवा 'शाला' हे शब्द वापरले जात.

वेदकालीन लोकांच्या आहारामध्ये प्रामुख्याने गहू, सातू, तांदूळ या तृणधान्यांचा समावेश होता. त्यांपासून ते विविध पदार्थ बनवत असत. वैदिक वाङ्मयात 'यव', 'गोधूम', 'व्रीहि' यांसारखे शब्द

आढळतात. यव म्हणजे सातू (बाली). गोधूम म्हणजे गहू. व्रीहि म्हणजे तांदूळ. दूध, दही, लोणी, तूप, मध हे पदार्थ त्यांच्या आवडीचे होते. उडीद, मसूर आणि तीळ तसेच मांस या पदार्थांचाही त्यांच्या आहारात समावेश होता.

वेदकाळातील घरे

वेदकालीन लोक लोकरी आणि सुती वस्त्रे वापरत. वल्कले म्हणजे झाडांच्या सालींपासून तयार केलेली वस्त्रेही वापरत. तसेच प्राण्यांच्या कातड्यांचाही उपयोग वस्त्र म्हणून केला जाई. स्त्रिया आणि पुरुष फुलांच्या माळा, विविध प्रकारच्या मण्यांच्या माळा, सोन्याचे दागिने वापरत असत. 'निष्क' नावाचा गळ्यातील दागिना विशेष लोकप्रिय असावा. त्याचा उपयोग वस्तूंच्या खरेदी-विक्रीसाठीही होई.

गायन, वादन, नृत्य, सोंगट्यांचा खेळ, रथांच्या शर्यती आणि शिकार ही त्यांची मनोरंजनाची साधने होती. वीणा, शततंतू, झांजा आणि शंख ही त्यांची प्रमुख वाद्ये होती. डमरू आणि मृदंग ही तालवाद्येही ते वापरत असत.

वेदकाळातील वाद्ये

सराव

निरीक्षण करा व स्वाध्याय सोडवा.

३. पृथ्वीगोल, नकाशा तुलना व क्षेत्रभेट

टॅस्ट
सोडवा

भूगोल दालन

'अर्था' हा जगातील एक सर्वांत मोठा फिरता पृथ्वीगोल आहे. अमेरिकेच्या संयुक्त संस्थानांमध्ये मेन (Maine)

राज्यात 'यारमथ्' (Yarmouth) येथे ही पृथ्वीची महाकाय प्रतिकृती आहे. या पृथ्वीगोलाच्या परिभ्रमणाचा व परिवलनाचा वेग पृथ्वीच्या वेगानुसार राखलेला आहे.

आकृती ३.२ : अर्था

स्वाध्याय

- (१) द्विमित व त्रिमित साधनांची वैशिष्ट्ये कोणती ?
- (२) अगदी छोट्या पृथ्वीगोलावर कोणकोणत्या बाबी दाखवता येतील ?
- (३) पृथ्वीवर होणारे दिवस व रात्र संकल्पना कोणत्या साधनाने समजून घेणे सोपे जाईल ?
- (४) तुमचे गाव/शहर दाखवण्यासाठी कोणते साधन उपयोगी पडेल ?
- (५) एका ठिकाणाहून दुसऱ्या ठिकाणी सहज नेता येईल असे साधन कोणते ?

* उपक्रम

वर्गातील विद्यार्थ्यांचे दोन गट तयार करा. एका गटाने दुसऱ्या गटाला पृथ्वीगोलावरील स्थान शोधावयास लावणे. पृथ्वीगोलाप्रमाणेच नकाशाचाही वापर करा.

संदर्भासाठी संकेतस्थळे

- <http://www.kidsgeog.com>
- <http://www.wikihow.com>
- <http://www.ecokids.ca>

6HYQ3Z

टैस्ट
मोडवा

सांगा पाहू !

सराव

सजीवांतील विविधता आणि वर्गीकरण

वाचा व समजून घ्या.

वनस्पतींच्या कोणत्या भागाकडे फुलपाखरे व इतर कीटक आकर्षिले जातात? ज्या वनस्पतींना फुले येतात, त्यांना सपुष्प वनस्पती, तर ज्या वनस्पतींना कधीच फुले येत नाहीत त्यांना अपुष्प वनस्पती म्हणतात. अपुष्प वनस्पतींना मूळ, खोड, पाने असे अवयव असतातच असे नाही.

जरा डोके चालवा.

- भूछत्र, अळंबी ही कोणत्या प्रकारची वनस्पती आहे?
- उंबर ही कोणत्या प्रकारची वनस्पती आहे?
- नेचे, शेवाळ, मनिप्लांट या वनस्पतींना फुले असतात का?

माहीत आहे का तुम्हांला?

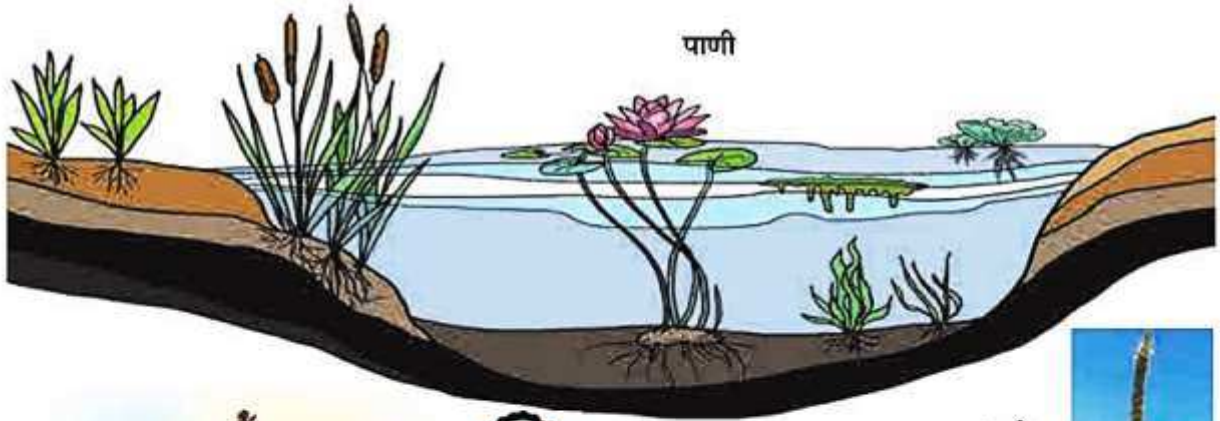
जगात सर्वांत मोठे फूल इंडोनेशियामध्ये आढळते. राफ्लेशिया अरनोल्डी वनस्पतीच्या फुलाचा व्यास हा सुमारे एक मीटर असतो. याउलट, जगातील सर्वांत लहान फूल हे वुल्फिया या वनस्पतीचे असून त्याचा व्यास ०.५ मिलीमीटर एवढा लहान असतो.

सांगा पाहू !

- डाळिंबाचे झुडूप कोठे वाढते?
- कमळ कोठे वाढते?
- पाणकणीस, गारवेल कोठे वाढतात?
- अमरवेल ही वनस्पती कोठे वाढते?

आपल्या सभोवताली विविध ठिकाणी विविध प्रकारच्या वनस्पती वाढलेल्या दिसून येतात. वनस्पतींचे त्यांच्या अधिवासानुसार वर्गीकरण केले जाते. जमीन, पाणी, दलदलीचा भाग, वाळवंट, एखादा मोठा वृक्ष हे वनस्पतींचे वेगवेगळे अधिवास आहेत.

३.५ : वनस्पतींचे अधिवास

जरा डोके चालवा

- जलपर्णी पाण्यावर का तरंगते?
- निवडुंगाचे खोड मांसल का असते?
- वनस्पतींचे वर्गीकरण कोणकोणत्या निकषांच्या आधारे केले जाते?

जमीन

3. Diversity in Living Things and their Classification

Read and understand.

Can you tell? To which part of plants are butterflies and insects attracted?

Plants that bear flowers are called **flowering plants**, while the plants that never bear flowers are called **non-flowering plants**. Non-flowering plants may not have organs like roots, stems, leaves.

Revision

Use your brain power!

- What type of plants are toadstools and mushrooms?
- What type of plant is the fig?
- Do ferns, algae, money plant bear flowers?

Do you know?

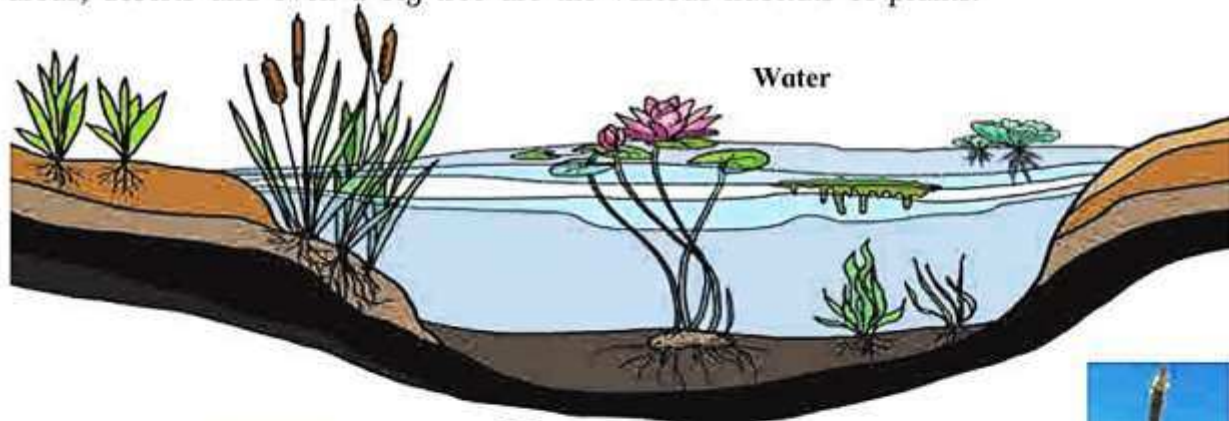
The world's largest flower is found in Indonesia. The diameter of the flower of the plant *Rafflesia arnoldi* is about one metre. The world's smallest flower is of the plant called *Wolffia* or duckweed. Its diameter is as small as 0.5 mm.

Can you tell?

1. Where does the pomegranate shrub grow?
2. Where does the lotus grow?
3. Where do bulrushes, the railroad creeper grow?
4. Where does the dodder plant grow?

We see different plants growing in different places around us. Plants can be classified according to their habitat or the place where they grow. Land, water, marshy areas, deserts and even a big tree are the various habitats of plants.

A desert

3.5 : Habitats of plants

Use your brain power!

- Why does the water hyacinth float on water?
- Why is the stem of the cactus fleshy?
- What different criteria are used to classify plants?

Land

● आकलन :

५.(अ) आओ, आयु बताना सीखो

(१) अपने मित्र को उसकी वर्तमान आयु में अगले वर्ष की आयु जोड़ने के लिए कहें । (२) उसे इस योगफल को ५ से गुणा करने के लिए कहें । (३) प्राप्त गुणनफल में उसे अपने जन्मवर्ष का इकाई अंक जोड़ने के लिए कहें । (४) प्राप्त योगफल में से ५ घटा दें । (५) घटाने के बाद जो संख्या प्राप्त होगी, उसकी बाईं ओर के दो अंक तुम्हारे मित्र की आयु है । इस सूत्र को उदाहरण से समझते हैं ।

मान लो, तुम्हारे मित्र की आयु १० वर्ष और जन्म वर्ष २००४ है तो-

(१) 10 (वर्तमान आयु) + (अगले ११ वर्ष की आयु) = 21 (२) $21 \times 5 = 105$

(३) $105 + 4 = 109$ (४) $109 - 5 = 104$

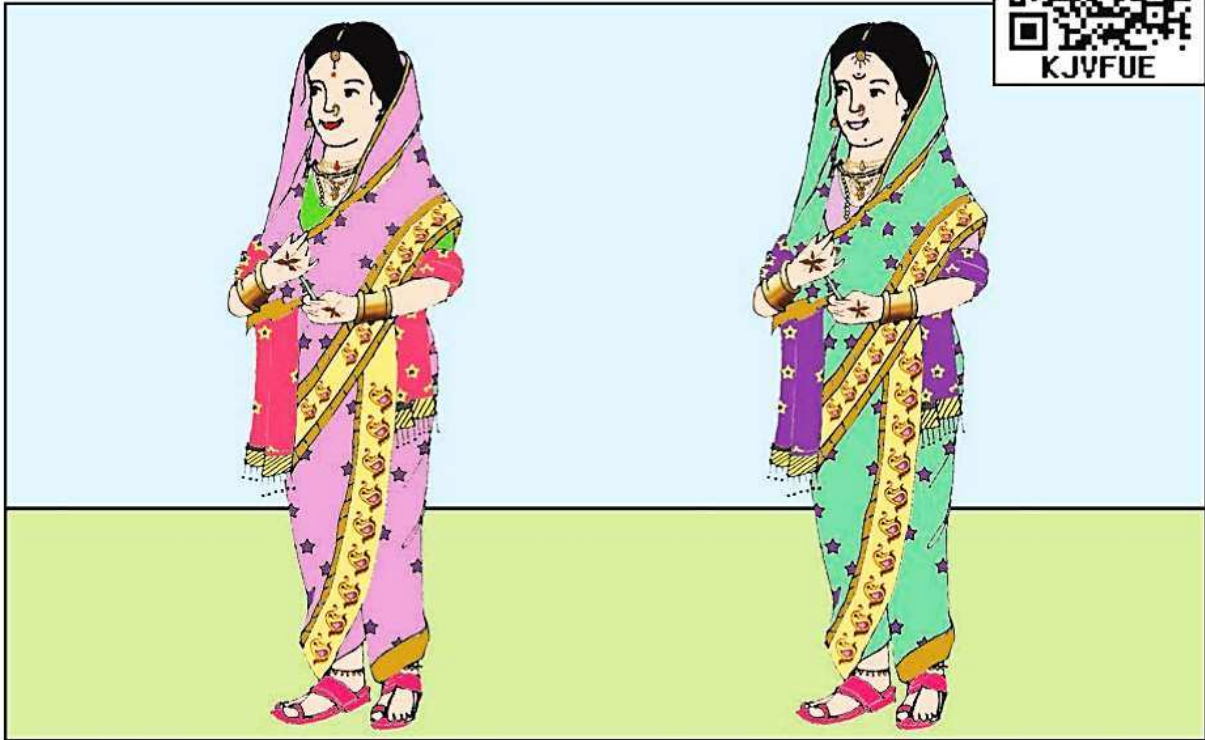
१०४ की बाईं ओर के दो अंक अर्थात १० वर्ष तुम्हारे मित्र की आयु है । इसी आधार पर अपने परिजनों, परिचितों, अन्य मित्रों को उनकी आयु बताकर आश्चर्य चकित कर सकते हो । प्रत्यक्ष करके देखो ।

❑ विद्यार्थियों की जोड़ियाँ बनाकर आयु बताने का खेल खेलवाएँ और उन्हें मजेदार पहेलियाँ बूझने के लिए दें । उन्हें इसी प्रकार के अन्य विषयों के भी खेल खेलने के लिए कहें । उनसे पहेलियों और खेलों का चित्रों सहित लिखित संग्रह करवाएँ और खेलवाएँ ।

● अंतर बताओ :

(ब) महाराष्ट्र की बेटी

❑ विद्यार्थियों से दोनों चित्रों को देखकर उनमें अंतर ढूँढकर बताने के लिए कहें । भारत के विभिन्न राज्यों के खानपान, पहनावा, आभूषण जैसे अन्य विषयों पर चर्चा कराएँ । उनमें समानता और विविधता बताते हुए लोगों के आपसी संबंधों को स्पष्ट करें ।

माझा ऑनलाईन अभ्यास

स्वयंमूल्यमापन चाचणी पहा खालील लिंकवर..

पहिली	दुसरी	तिसरी	चौथी	पाचवी	सहावी	सातवी
क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा

माझा ऑनलाईन अभ्यास – प्रत्येक घटकाच्या टेस्ट सोडवा खालील लिंकवरून

सहावी मराठी	सहावी गणित	सेमी गणित	सहावी इंग्रजी	सहावी इतिहास
क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा
सहावी भूगोल	सहावी विज्ञान	सेमी विज्ञान	सहावी हिंदी	
क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	

दररोजच्या माझा अभ्यास pdf तुम्हाला खालील लिंकवर मिळतील.

पहिली	दुसरी	तिसरी	चौथी	पाचवी	सहावी	सातवी
क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा

इतर इयत्तांच्या ऑनलाईन टेस्ट सोडवा खालील लिंकवरून...

पहिली	दुसरी	तिसरी	चौथी	पाचवी	सहावी	सातवी
क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा

MiniShala शैक्षणिक ॲप्स खालील लिंकवरून डाऊनलोड करा.

पहिली	दुसरी	तिसरी	चौथी	पाचवी	सहावी	सातवी
		आठवी	नववी	दहावी		

गुरुमाऊली शैक्षणिक ॲप्स - [Click Here](#)

निर्मिती - श्री.प्रविण डाकरे, श्री.जयदिप डाकरे

वेब स्रोत- 'ई-बालभारती'

सौजन्य- जिल्हा परिषद कोल्हापूर

<https://www.gurumauli.in>